

HISTORISCHE VERENIGING VOORBURG

Secretariaat: van Deventerlaan 51, 2271 TW Voorburg, (070) 387 51 79

Bestuur: Rosemarie Bisseling, voorzitter; Joop van der Stelt, secretaris; Gerard Langerak, penningmeester; Martin Harms, lid; Kees van der Leer, lid; Joop de Beer, adviseur

nummer 4, oktober 1994

*****
UITNODIGING AAN DE LEDEN UITNODIGING AAN DE LEDEN UITNODIGING
*****

Naar aanleiding van het éénjarig bestaan van de
HISTORISCHE VERENIGING VOORBURG

heeft het bestuur de eer u uit te nodigen
voor een bijzondere ledenavond op

woensdag 16 november a.s, aanvang 20.00 uur
in de Gemeentezaal van de Opstandingskerk,
Rembrandtlaan 92, zaal open 19.30 uur

Op deze avond zal de officiële presentatie plaatsvinden van de VERENIGINGSKALENDER 1995 en het eerste nummer van het PERIODIEK van onze vereniging. Vanzelfsprekend kunnen de leden na afloop zowel de kalender als het periodiek direct meekrijgen.

Tevens zal de uitslag worden bekend gemaakt van de prijsvraag, waaraan door leden, die zich op Open Monumentendag hebben opgegeven, is deelgenomen.

Onze eerste dag-excursie voert ons op 10 december a.s. naar Haarlem. De expositie in het Teylers Museum over de dierentuin van stadhouder Willem V, die tot 1786 op de buitenplaats "De Loo" was gevestigd, wordt bezocht. Ook voor de middag is er een gevarieerd programma, verzorgd door leden van de Historische Vereniging Haarlem. Meer hierover op de ledenavond en in deze nieuwsbrief.

Pauze van ca. 21.00 tot 21.30 uur.

Vervolgens zal door FLORANCE PIETERS, biologe en wetenschappelijk bibliothecaris, sinds 1969 als conservator/bibliothecaris verbonden aan de Artis Bibliotheek, een lezing met dia's worden gehouden met de titel "De menagerie van Stadhouder Willem V op De Kleine Loo te Voorburg". Een prima inleiding op de excursie.

Het bestuur zal u met genoegen begroeten met een kopje koffie. Na afloop is er weer het traditionele drankje.

De avond zal duren tot ongeveer 22.30 uur.

Namens het bestuur,

Drs. R.E.J. Bisseling
voorzitter

Ir. J.A. van der Stelt
secretaris

NIEUWSBRIEF

INLEIDING LEZING van FLORANCE PIETERS

"De menagerie van stadhouder Willem V op De Kleine Loo te Voorburg". De stadhouderlijke diertuin, die van 1751 tot 1786 in Voorburg was gevestigd, staat opnieuw in de belangstelling door een tentoonstelling over dit onderwerp in het Teylers Museum te Haarlem. De Voorburgse menagerie was van grote wetenschappelijke betekenis, omdat veel dieren nog nooit in Europa te zien waren. Helaas had men in de 18e eeuw nog weinig ervaring met het houden van exotische dieren, zodat ze meestal na korte tijd stierven. Ze "leelden" voort, opgezet of op sterk water, in het natuurkabinet van de stadhouder, waarvan sinds 1756 Arnout Vosmaer de directeur was. Zijn boek "Regnum animale" en zijn kasboeken zijn een rijke bron om de geschiedenis van deze beroemde vorstelijke diertuin tot leven te wekken. Een tweede belangrijke bron vormen de meer dan honderd tekeningen, aquarellen en olieverfschilderijen van Aart Schouman. Ook vinden we veel informatie in de verslagen van de reizigers die "De Kleine Loo" bezochten.

Het boek "Regnum animale" van Arnout Vosmaer is in het bezit van de Artis Bibliotheek. Tevens zijn daar veel voorstudies van de platen in dit boek aanwezig. Verder heeft de Artis Bibliotheek, die in 1838 werd opgericht als bibliotheek van de Koninklijke Zoölogische Genootschap Natura Artis Magistra (de officiële naam van diergaarde Artis) en in 1939 in eigendom werd overgedragen aan de Universiteit van Amsterdam, een grote hoeveelheid zeldzame werken op het gebied van de natuurlijke historie en de geschiedenis van de zoölogie. Florance Pieters en haar voorgang(st)ers hebben veel over deze onderwerpen gepubliceerd.

Op zichzelf is de lezing over deze vorstelijke diertuin al interessant genoeg. Voor degene die deelnemen aan de dag-excursie naar het Teylers Museum is dit een prima voorbereiding.

CURSUS ARCHIEFONDERZOEK

De Historische Vereniging wil haar leden stimuleren om originele bronnen te gebruiken bij een historisch onderzoek. Veel archiefbezoekers lopen vroeg of laat in hun onderzoek vast. Het oude handschrift is moeilijk te lezen, ambtelijke taal is ingewikkeld, juridische termen zijn onduidelijk, enz.

In een tiental lessen zal Joop de Beer, die als gemeentearchivaris werkzaam is bij de gemeente Voorburg, vanuit verschillende hoeken het archiefonderzoek belichten.

Behandeld zal worden:

- Wat zijn archiefdiensten, wat hebben zij en wat doen zij?
- Wat is een stamboomonderzoek en hoe te beginnen?
- Oud-schrift en tekstverwerking.
- Veel geraadpleegde archiefbronnen.

De cursisten zullen ook zelf een klein historisch onderzoek moeten uitvoeren.

Plaats: Museum Swaensteyn, Herenstraat 101 te Voorburg
Duur: 10 lessen
Aantal deelnemers: minimaal 8 en maximaal 15
Aanvang: 16 januari 1995
Tijdstip: maandagavond van 20.00 tot 22.00 uur (eens per 14 dagen)
Prijs: f 100,- voor leden en f 150,- voor niet-leden.
leden hebben voorrang bij aanmelding

Aanmelding: Bij Joop de Beer, oud-archief van de gemeente Voorburg, Herenstraat 42, tel: 357.52.13. Voor 15 december 1994 dient het verschuldigde bedrag te worden overgemaakt op giro 28.83.21 of bankrekening 88.15.54.359 ten name van Historische Vereniging Voorburg te Voorburg, onder vermelding van "Cursus".

DAG-EXCURSIE naar het TEYLERS MUSEUM in HAARLEM

Een van de activiteiten van onze vereniging is het organiseren van excursies naar voor Voorburg interessante historische zaken.

Binnenkort zal in het Teylers Museum te Haarlem een expositie gehouden worden over de dierentuin van stadhouder Willem V, die tot 1786 op de buitenplaats "De Loo" in Voorburg was.

Tijdens de ledenavond zal dit onderwerp worden ingeleid door een lezing (zie elders), maar we willen als historische vereniging ook deze tentoonstelling op zaterdag 10 december a.s. gaan bezoeken.

Het programma voor deze eerste dagexcursie van onze vereniging ziet er als volgt uit:
Om 9 uur vertrekt de bus vanaf station Voorburg (nabij snackbar Stuut) richting Haarlem. We rijden ineens keer door naar Haarlem en zullen in het gezellige centrum een kopje koffie met gebak nuttigen. van daar begeven we ons te voet naar het Teylers Museum. Om 11.00 uur krijgen we inleiding over dit oudste museum van Nederland. Daarna bezoeken we de tentoonstelling "Een vorstelijke dierentuin". Behalve de afbeeldingen van Aart Schouman zullen we ondermeer, na exact 200 jaar verblijf in Parijs, het complete skelet van de stadhouderlijke orang oetan en de schedels van de olifanten kunnen zien.

Ter gelegenheid van de expositie verschijnt "Een vorstelijke dierentuin" (uitgave Walburg Pers, 132 blz., met ill., waaronder in kleur, f 29,50). We zullen proberen of we dit boek reeds op de ledenavond aan u kunnen aanbieden.

De lunch kan op eigen gelegenheid worden gebruikt.

In de middag hebben we met onze zustervereniging, de Historische Vereniging Haarlem, het volgende op het programma staan:
Een rondleiding met gids door de St. Bavo of Grote Kerk. Daarna een bezoek aan het "Enschedéhuis", het voormalige woonhuis van dit bekende drukkersgeslacht, dat momenteel de tijdelijke hoofdzetel is van onze zustervereniging. Indien het weer en de tijd het toelaat wordt het programma afgesloten met een korte wandeling door enkele Haarlemse hofjes.

Om 17.00 uur vertrekt de bus uit Haarlem en ongeveer een later zullen we weer bij het station Voorburg arriveren.

1) T.P.C. Haag, Orang oetan uit de menagerie van Willem V, 1778. (zwart-wit/kleur)

De dagexcursie kan doorgaan indien zich minimaal 35 deelnemers aanmelden. Deelname op volgorde van binnenkomst van de opgaveformulieren (zie achterzijde van deze Nieuwsbrief). Bij aanmelding van meer dan 49 personen hebben leden, lientjesleden en donateurs voorrang op niet-leden.

DE GEGEVENS VAN DE DAG-EXCURSIE OP RIJ

- Datum: ZATERDAG 10 DECEMBER 1994

OCHTENDPROGRAMMA

- Vertrek: 9.00 uur van station Voorburg (bij snackbar Stuuft)
- Tussenstop: koffie met gebak
- Expositie: "Een vorstelijke dierentuin; de menagerie van Willem V" met rondleiding.
- Plaats: Teylers Museum, Spaarne 16, 2011 CH Haarlem
- Lunch: op eigen gelegenheid.

MIDDAGPROGRAMMA

- Bezoeken: St. Bavo of Grote Kerk, het Enschedéhuis, eventueel Haarlemse hofjes, met rondleiding.
- Vertrek: 17.00 uur
- Aankomst: 18.00 uur
- Prijs: f 32,50 voor leden en f 37,50 voor niet-leden.
- Aanmelding: d.m.v. opgavebon bij het secretariaat en storting van het verschuldigde bedrag vóór 20 november op giro 28.83.21 of bankrekening 88.15.54.359 ten name van Historische Vereniging Voorburg onder vermelding "Haarlem".
- Bijzonderheden: In de prijs zit dus inbegrepen het vervoer per luxe touringcar en het kopje en gebak na aankomst in Haarlem.
Niet inbegrepen zijn de toegangsprijs van het museum f 6,50 (voor CJP en 65+ : f 4,50 en MIJK gratis), de lunch en eventueel een kleine vergoeding voor de rondleiding door de Grote Kerk, indien dit bezoek definitief in het programma wordt opgenomen.

Opgaveformulier voor dag-excursie naar Haarlem op 10 december a.s. Inleveren bij of opsturen naar het secretariaat van de HVV, Van Deventerlaan 51, 2271 TW VOORBURG. Aanmeldingen en betalingen dienen vóór 20 november binnen te zijn.

NAAM: Mevr/Dhr : .....

ADRES/WOONPLAAT : .....

TELEFOON : .....

LID/TIENTJESLID/DONATEUR/GEEN LID
(doorhalen hetgeen niet van toepassing is)

AANTAL DEELNEMERS:.....

Neemt deel aan de excursie naar Haarlem op 10 december 1994 en zal het verschuldigde bedrag vóór 20 november overgemaakt op giro 28.83.21 of bankrekening 88.15.54.359 t.n.v. de Historische Vereniging Voorburg onder vermelding "Haarlem".

HANDTEKENING : .....